

(ст. 1). Не бива нито да им се **прибавя** нещо, нито да се **отнема** нещо от тях (ст. 2). Божието наказание над идолопоклонниците от **Ваал-Фегор** трябва да служи като постоянно предупреждение (ст. 3, 4). (Може би тук е споменат точно този случай на божествен гняв срещу идолопоклонството, защото е скорошен и все още е свеж в умовете им.) Подчинението на **закона** ще накара езичниците да се възхищават от Израил като **велика нация** (ст. 5–8). Евреите трябва особено много да помнят даването на **Десетте заповеди** на планината Синай (**Хорив**) (ст. 9–13). Тогава те не са видели образа на Бога; това означава, че макар да са видели Божието проявление, те не са видели физически **образ**, който може да бъде пресъздаден чрез някакво изображение или идол. Забранено им е да **правят** каквото и да било **подобие**, което да представя Бога, или да се покланят на **слънцето**, **луната** или **звездите** (ст. 14–19). Мойсей напомня на израилтяните за тяхното освобождение от **Египет**, за своето непокорство и последвалото го осъждане и за Божия гняв срещу идолопоклонството (ст. 20–24). „**Само внимавай на себе си ... да не би да забравиш**“ (ст. 9); „**Внимавайте много за душите си ... да не би да се покварите**“ (ст. 15, 16); „**Внимавайте на себе си, да не забравите**“ (ст. 23). Мойсей твърде добре познава естествената склонност на човешкото сърце и заради това настойчиво призовава народа да бъде изключително внимателен.

4:25–40 Ако в по-късни години народът се обърне към идолите, той ще бъде откаран в плен (ст. 25–28). Но дори и тогава, ако народът се покае и се обърне към **ГОСПОДА с цялото си сърце**, Той ще го възстанови (ст. 29–31). Някоя нация никога не се е радвала на привилегиите на Израил, особено на чудесата, свързани с освобождението им от **Египет** (ст. 32–38). Затова те трябва да бъ-

дат покорни на Бога и така да се радват на постоянното Му благословение (ст. 39, 40). Тъжен факт от еврейската история е, че народът е бил подложен на очистващ плен заради непокорството си и заради това, че не е възприел сериозно предупрежденията на Йахве. Божиите предупреждения не са празни приказки. Никой човек и никой народ не може да ги подмине безнаказано.

4:41–43 **Мойсей** отделя **три** прибежищни **града** на източния бряг на **Йордан** – **Восор**, **Рамот-Галаад** и **Голан** (ст. 41–43).

4:44–49 Тук започва втората реч на Мойсей, която той произнася в равнините на Моав, на изток от **Йордан**. Ст. 48 е единственият пример, в който планината **Ермон** е наречена **планината Сион**.³

II. Втората беседа на Мойсей – чистота в земята (гл. 5–28)

A. Преглед на Синайския завет (гл. 5)

5:1–6 Пета глава прави повторен преглед на Десетте заповеди, дадени на планината Синай (**Хорив**). В ст. 3 добавете думата „само“ преди „с бащите ни“. Заветът е *направен* с бащите, но е *предвиден* и за бъдещите поколения израилтяни.

5:7–21 Десетте Заповеди

1. Никакви **други богове** не бива да бъдат почитани (ст. 7).
2. Не бива нито да се изработват, нито да се почитат каквито и да било **кумири** или изображения (ст. 8–10). Тази заповед не е повторение на първата. Хората могат и без да използват идоли, да се покланят на митични същества, на Слънцето или Луната. **Синовете**, които по този начин мразят Бога, ще понесат същото наказание като бащите си (ст. 9).
3. **Името на ГОСПОДА** не бива да се произнася **напразно** (ст. 11).

4. Съботата трябва да се пази и да се освещава (ст. 12–15). Тук е представена различна причина за спазването на съботата от посочената в Изход 20:8–11 (Божията почивка при Сътворението). Евреите трябва да си спомнят, че са били роби в Египет (ст. 15). Тези две причини не си противоречат, а се допълват.
5. Родителите трябва да бъдат почитани (ст. 16).
6. **Убийството** е забранено (ст. 17).
7. **Прелюбодейството** е забранено (ст. 18).
8. **Кражбата** е забранена (ст. 19).
9. **Лъжесвидетелството против ближния** е забранено (ст. 20).
10. **Пожелаването** е забранено (ст. 21).

5:22 Дж. А. Томпсън коментира този стих:

Изразът *и Той не прибави нищо повече* е необичаен и е възможно да означава, че тези заповеди са дотолкова пълно обобщение на фундаменталните изисквания на завета, че не е необходимо да се добавя никакъв друг закон. Всеки друг закон е просто тълкуване или разширение на тези основни принципи. Друга възможност е изразът да се отнася до конкретен случай, в който Господ е оповестил точно тези десет закона. Другите закони вероятно са били дадени по друго време, тъй като целият законодателен материал, известен в Израил и произхождащ от Бога, е значителен.⁴

5:23–33 Когато Господ дава закона, народът се ужасява от проявите на божественото присъствие и се уплашва за живота си. Израилтяните изпращат Мойсей да говори с Бога и да Го увери, че ще правят всичко, което Той е казал. (Те не осъзнават своята греховност и безсилието си, когато дават това прибързано обещание.) Затова останалата част от законите и наредбите е дадена

чрез посредничеството на Мойсей. Изглежда, че Десетте **заповеди** са били изговорени устно на цялата нация, когато се е намирала край Синайската планина (ст. 30, 31).

В ст. 28 **ГОСПОД** одобрява народа не заради обещанието му да спазва закона, а по-скоро заради проявата му на страх и благоговение (ср. 18:16–18). Бог знае, че те нямат **такова сърце**, че да **пазят заповедите** Му. Той иска да имаха таква сърце, за да можеше изобилно да ги благослови (ст. 28–33).

Б. Предупреждения срещу непокорство (гл. 6)

6:1–9 Бог иска народът да бъде нравствено чист, когато влезе в Обещаната земя. За да могат да се наслаждават на земята, както Той е предвидил, евреите трябва да бъдат покорен народ. Ето защо Мойсей им дава практически напътствия, които да прилагат в живота си в Ханаан (ст. 1, 2). Израилтяните трябва да държат свидетелството за истината, че Бог е единственият истински **Бог** (ст. 3, 4). Те трябва безпределно да Го обичат и да пазят Словото Му (ст. 5, 6). Децата им трябва **усърдно** да бъдат учени на заповедите на Господа, за да могат те да ги водят във всяка област от живота им.

Много родители християни възприемат този пасаж като заповед да учат своите деца не само на вярата, но също и на т. нар. светски предмети, вместо да ги изпращат в светски училища.

В дните на Христос евреите действително поставяли на ръцете си или **над очите си превръзки** с части от закона (ст. 8). Но несъмнено Бог по-скоро е искал техните дела (**ръка**) и желаниа (**очи**) да бъдат подчинени на закона.

Пасажът в ст. 4–9 е известен като „Шема“ (евр. – „слушам“) и е бил рецитиран ежедневно като символ на вярата от благочестивите евреи заедно с 11:13–21 и Числа 15:37–41.

Еврейската дума за „един“ в ст. 4 е много показателна, ако се разгледа в светлината на по-пълното откровение на Новия Завет. Тя говори не за неделимо единство, а за съставно единство, и по този начин е в съгласие и с двете имена на Бога, използвани в този стих. Йахве (ГОСПОД) подчертава Неговата единственост (уникалност). Елохим (Бог) набляга на Неговите три личности. Същото мистериозно загатване за триединството в Божието единство се появява в самия първи стих на Библията, където „Елохим“ е последван от глагол в единствено число (създаде) и в Битие 1:26, където множественото местоимение *наш* е последвано от съществителните в единствено число *образ* и *подобие*. (*Ежедневни бележки на Скрипчър Юниън*)

6:10–15 Съществува опасност, когато народът се засели в **земята** и започне да се наслаждава на огромните ѝ богатства, **да забрави** Оззи, който му е дал закона, или да последва **други богове**. Подчинението на закона не е средство, с което *да се спечели благоразположението* на Йахве, а по-скоро начин *да се покаже любов* към Него. Библейската любов е не топла сантименталност, а целенасочено отношение на съобразяване с изявената воля на Бога. Любовта не е една от многото възможности, а задължителна необходимост за благополучието. Божията ревнивост (ревност за славата, която принадлежи само на Него) ще **изтреби** народа, ако хората нарушат Неговия завет чрез непокорството си.

6:16 Господ Исус цитира този стих в Матей 4:7 и Лука 4:12 в отговор на предложението на изкушителя да се хвърли от покрива на храма. При **Маса** не е имало достатъчно вода за пиене и народът е поставил под съмнение, че Йахве е с тях (Изх. 17). Да се съмняваш в Божията грижа и доброта означава да Го **изпитваш**.

6:17–25 Покорството ще доведе до победа над враговете на Израил (ст. 17–19). Бъдещите поколения трябва да бъдат информирани как Бог е освободил народа от **Египет** и му е дал закона за негово добро и благословение (ст. 20–25). Сравнете ст. 25 с Римл. 3:21, 22. Законът казва: **„ако внимаваме да спазваме“**; благодатта казва: „за всички и на всички, които *вярват*“. Днес вярващите са облечени с правдата, на която е основан законът – Божията праведност (2 Кор. 5:21), и то чрез вяра, а не чрез дела (Римл. 4:5).

В. Напътствия за отношението към идолопоклонническите народи (гл. 7)

7:1–5 Бог сериозно предупреждава народа на Израил да не допуска да се смеси с езическите идолопоклоннически **народи**, които обитават Ханаан по това време. За да накаже тези **седем народа – хетейците, гергесейците, аморейците, ханаанците, ферезейците, евейците и евусейците** – за техния неописуем грях и да предпази Израил от поквара, Бог запяжда тези езичници да бъдат напълно изтребени и всяка следа от идолопоклонство да бъде унищожена. Може би ст. 3 предугажда неподчинението на евреите на заповяданото в ст. 2, защото, ако унищожат всички жители на земята, очевидно няма да има опасност от смесени бракове.

7:6–11 ГОСПОД е **избрал** Израил за **народ**, който да бъде отделен за Него. Той не иска те да бъдат като другите народи. Той **ги е избрал не** заради численото им превъзходство (те са най-малкият **от всички народи**). Избрал ги е просто защото ги обича и желае да Му се покоряват във всичко. **Хиляда поколения** означава завинаги. Господ мрази ханаанските народи заради злите им дела. Той обича народа на Израил не заради някакво негово добро, а просто защото го е възлюбил и понеже пази **клетвата**,

с която се е заклел на бащите му. Кой може да разбере тази избирателна благодат на суверения Бог!

7:12–26 Ако Божият народ остане верен на Бога в земята, Той ще го **благослови** с многобройно потомство, изобилна реколта, огромни стада, здраве и победа над враговете му (ст. 12–16). Ако някога евреите бъдат изкушени да се уплашат от враговете си, те само трябва да си **спомнят** големите победи, които Бог е извоювал за тях в миналото, особено освобождението от Египет (ст. 17–19). Онова, което е направил за тях в миналото, Той ще го стори отново, като изпрати **стършела** да **унищожи** техните врагове. Стършелът може да се разбира буквално, може и да е образен израз за завоевателска армия (ст. 20–24). Бог няма да унищожи враговете им наведнъж, за да не се пренасели земята с диви **зверове** (ст. 22). (Незаселените територии се превръщат в развъдници за диви животни, докато в населените области броят им е под контрол.) Друга причина победата да не бъде незабавна можем да открием в Съдии 2:21–23: Бог ще използва останалите езичници, за да изпита Израил. Всички идоли трябва да бъдат напълно унищожени, за да не станат изкушение за израилтяните (ст. 25, 26). Най-сериозната заплаха за Израил са не народите на Ханаан, а техните идоли и отвратителната поквара, свързана с тези идоли. Битките, за които трябва най-добре да се подготвят, са по-скоро духовни, а не физически.

Г. Уроци от миналото (8:1–11:7)

Във връзка с описаното в осма и девета глава Дж. А. Томпсън коментира лаконично:

Тук са посочени два важни урока от миналото. На първо място преживяването на Божията грижа в пустинята, когато народът на Израил не е можел да напра-

ви нищо за себе си, ги учи на урока на смирението, резултат от наказанието от Господа, което Той е предвидил в Своята мъдрост. Споменът за това преживяване трябва да ги предпазва от гордост за техните собствени постижения сред сигурността и благополучието в новата земя (8:1–20). На второ място, никой от успехите, на който биха се радвали при предстоящото завладяване на земите, не трябва да се възприема като знак за божествено одобрение на тяхната собствена праведност (9:1–6). В действителност, както в случката със златното теле (9:7–21), така и при многобройни други случаи (9:22–29), Израил се е доказал като упорит и бунтовен народ.⁵

8:1–5 Мойсей отново насърчава народа да се подчинява на Бога, изтъквайки като мотив любящата, пазеща Божия грижа. Бог е допуснал в техния живот да дойдат изпитания, за да ги **смири**, да ги провери и да **изпита** покорството им. Но освен това Той ги е **хранил** с **манна** от небето и им е осигурил дрехи, които **не овехтяват**, и обувки, които са предпазвали краката им от отгичане в продължение на **четиридесетте години** скитане из пустинята.

Бог знае **какво има в сърцата** на народа. Като изпитва Израил **в пустинята** (ст. 2), Той не се опитва да научи нещо, а показва на самия народ собствената му бунтовна природа, за да може той попълно да оцени Неговата милост и благодат. Още един урок, който народът е трябвало да научи по време на скитанията си, е **да се бои** от Господа.

8:6–20 Мойсей се позовава не само на това, което Бог вече е извършил, но и на онова, което предстои да направи (ст. 6, 7). Благословенията на **добрата земя** на Ханаан са описани подробно (ст. 7–9). Благополучието може да доведе до забравяне, а забравянето – до непокорство, ето защо народът трябва да внимава да